

3. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України / В.М. Геєць, В.П. Семиноженко. – Харків: Константа, 2006. – 272 с.
4. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : навчальний посібник / Н.В. Краснокутська. – К. : КНЕУ, 2003. – 504 с.
5. Лапко О.О. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання : монографія / О.О. Лапко. – К. : Ін-т екон. прогнозування НАН України, 1999. – 254 с.
6. Михайлова Л.І. Міжнародний бізнес: навч.посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Михайлова Л.І., Турчина С.Г., Данько Ю.І. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
7. Порогин Ю. Об австрийском опыте по организации инновационной инфраструктуры. – [Електронний ресурс] / Ю. Порогин. – Режим доступа: <http://www.mag.innov.ru>
8. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – С. 266.

References

1. Antonshuk, L.L., Poruchnyk, A.M. and Savchuk, V.S. (2003), *Innovatsyi: teoriia, mekhanizm rozrobky ta komertsializatsii* [Innovations: theory, elaboration and commercialization mechanism], monograph, KNEU, Kyiv, Ukraine.
2. Boichenko, V.S. (2010), "Infrastructure ensuring of regional innovation development", *Derzhava ta rehiony, Series: Economy and entrepreneurship*, no. 6, pp. 80–83.
3. Heiets, V.M. and Semynozhenko, V.P. (2006), *Innovatsiini perspektyvy Ukrainy* [Innovative prospects of Ukraine], Konstanta, Kharkiv, Ukraine, 272 p.
4. Krasnokutska, N.V. (2003), *Innovatsiinyi menedzhment* [Innovation management], tutorial, KNEU, Kyiv, Ukraine, 504 p.
5. Lapko, O.O. (1999), *Innovatsiina diialnist v systemi derzhavnoho rehulivannia* [Innovation activity in the state regulation system], monograph, Instytut ekonomichnoho prohnozuvannya NAN Ukrayiny, Kyiv, Ukraine, 254 p.
6. Mykhailova, L.I., Turchina, S.H. and Danko, Yu.I. (2007), *Mizhnarodnyi biznes* [International business], tutorial, Tsentru uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 316 p.
7. Porohin, Yu. (2001), "About Austrian experience of innovative infrastructure organization", available at: <http://mag.innov.ru>
8. Law of Ukraine "About innovation activity" (2002), available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

УДК 331.105.5+351.82

Солярчук Н.Ю.,
аспірантка* кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва
Національний університет «Львівська політехніка»

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФРІЛАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Solyarchuk N.Y.,
graduate student of the department of management
and international entrepreneurship
Lviv Polytechnic National University

THE MECHANISM OF FREELANCE STATE ADMINISTRATION

Постановка проблеми. Не зважаючи на недосконалу законодавчу базу та підтримку розвитку фрілансової діяльності в Україні, статистичні показники доводять зростання кількості фрілансерів та рівня їх доходів [4; 8]. Діяльність фрілансерів в Україні частково можна відносити до неформальної економіки, оскільки фрілансова діяльність, як і складова неформальної економіки, прихована від офіційної статистики. Така ситуація виникає через недосконалість державного управління фрілансовою діяльністю в Україні.

Необхідним, на нашу думку, є створення сприятливих умов для розвитку фрілансової діяльності в Україні, а також розроблення та удосконалення інструментів державного управління даним видом діяльності. З метою створення ефективної системи державного управління фрілансовою діяльністю необхідно розробити механізм, який надасть можливість цілісно сформувати всю структуру, елементи системи управління, функції, методи, інструменти та засоби впливу на фрілансову діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених [4; 5; 6; 7; 12] дозволяє стверджувати, що фрілансова діяльність недостатньо досліджена в Україні, а особливо державне управління фрілансовою діяльністю. М.М. Іжа, О.Б. Семічастна розглядали та

* Науковий керівник: Скибінський О.С. – к.е.н., доцент

досліджували механізми державного управління [7], однак у їх наукових дослідженнях розглядалось управління соціальним захистом загалом. О.В. Бражко, В.В. Барінов та Г.І. Скорик у своїх наукових працях [5; 6] досліджували державне регулювання зайнятості населення. Однак у цих наукових працях не виокремлюють таких категорій як фрілансери та не враховують особливості даної категорії. А необхідність розроблення та впровадження механізму державного управління фрілансовою діяльністю для забезпечення розвитку даного виду діяльності в Україні та позитивного впливу на економіку країни в цілому зумовило актуальність обраної теми дослідження.

Постановка завдання. Метою проведеного дослідження є розроблення механізму державного управління фрілансовою діяльністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метою державного управління фрілансовою діяльністю є забезпечення сприятливих умов для розвитку фрілансової діяльності. Однак без розроблення ефективного механізму державного управління фрілансовою діяльністю не можливо забезпечити максимальну ефективність розвитку даного виду діяльності для національної економіки. Модель механізму державного управління фрілансовою діяльністю наведено на рис. 1.

Пропонуємо розглянути наступні етапи процесу державного управління фрілансовою діяльністю та їх особливості.

1 етап. Створення системи державного управління фрілансовою діяльністю.

Системою є «сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів, яка переслідує досягнення певних цілей та ґрунтується на принципах самоорганізації, синергії і розвитку» [9, с. 328]. Відповідно під системою державного управління фрілансовою діяльністю ми розуміємо сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів державного управління, де керуючою підсистемою виступає держава, яка здійснює управлінський вплив на керовану підсистему - фрілансову діяльність. Система державного управління фрілансовою діяльністю, на нашу думку, включає такі елементи: мету, завдання, суб'єкт та об'єкт державного управління, функції, принципи, методи, інструменти та засоби державного управління фрілансовою діяльністю [9; 12]. Розглянемо детально всі складові системи державного управління фрілансовою діяльністю.

Суб'єктом (керуючою підсистемою) державного управління фрілансовою діяльністю є держава, яка здійснює безпосередній управлінський вплив на фрілансову діяльність через центральні та місцеві органи державної влади. Керованою системою виступає об'єкт державного управління – фрілансова діяльність, ринок фрілансу, взаємодія між фрілансерами та замовниками тощо.

З метою досягнення поставлених цілей управлінський вплив доцільно розглядати як дії суб'єкту управління, спрямовані на здійснення зміни характеристик об'єкту державного управління [12, с. 90]. У даному випадку це дії органів державної влади щодо фрілансової діяльності з метою забезпечення умов ефективного функціонування та розвитку даного виду діяльності.

Ми пропонуємо наступні принципи державного управління фрілансовою діяльністю [11]:

- принцип цілеспрямованості, який обумовлює визначення реалістичних та конкретних цілей у Програмі розвитку фрілансової діяльності, досягнення визначеного рівня ефективності державного управління;

- принцип плановості, що передбачає формування заходів та Програми розвитку фрілансової діяльності;

- принцип компетентності в державному управлінні фрілансовою діяльністю є надзвичайно важливим, оскільки від рівня компетентності залежить ефективність прийняття управлінських рішень щодо розвитку фрілансової діяльності. Враховуючи факт, що фрілансова діяльність є відносно новим видом діяльності, то необхідно приділити значну увагу компетентності працівників органів державної влади, які будуть задіяні у процесі управління фрілансовою діяльністю;

- принцип врахування інтересів та потреб - потребує значної уваги з метою підвищення рівня легалізації фрілансової діяльності в Україні. Оскільки у чинному законодавстві відсутнє визначення понять «фрілансова діяльність», «фрілансер» та немає визначених норм законодавчого регулювання саме фрілансової діяльності, необхідно співпрацювати із громадськими організаціями та об'єднаннями фрілансерів, детально проаналізувати всі інтереси та потреби і врахувати їх органами державної влади в процесі створення та функціонування системи державного управління фрілансовою діяльністю;

- принцип ефективності державного управління фрілансовою діяльністю фактично передбачає отримання позитивного ефекту як у матеріальному вимірі (зростання надходжень у бюджет за рахунок сплати податків з доходів фрілансерами, зростання ВВП за рахунок розвитку фрілансової діяльності тощо), так і у нематеріальному (зниження рівня безробіття, відтоку кваліфікованих кадрів за кордон, розвиток підприємництва, підвищення соціальних стандартів тощо) від здійснення заходів, передбачених у Програмі розвитку фрілансової діяльності;

- принцип постійного удосконалення інструментів управління. З огляду на те, що процеси, методи фрілансової діяльності, умови співпраці фрілансерів із замовниками постійно змінюються та вдосконалюються, також важливим є принцип постійного удосконалення інструментів управління. Тому для ефективного державного управління фрілансовою діяльністю необхідно постійно здійснювати моніторинг змін та тенденцій, відповідно до них удосконалювати методи та інструменти управління [11].

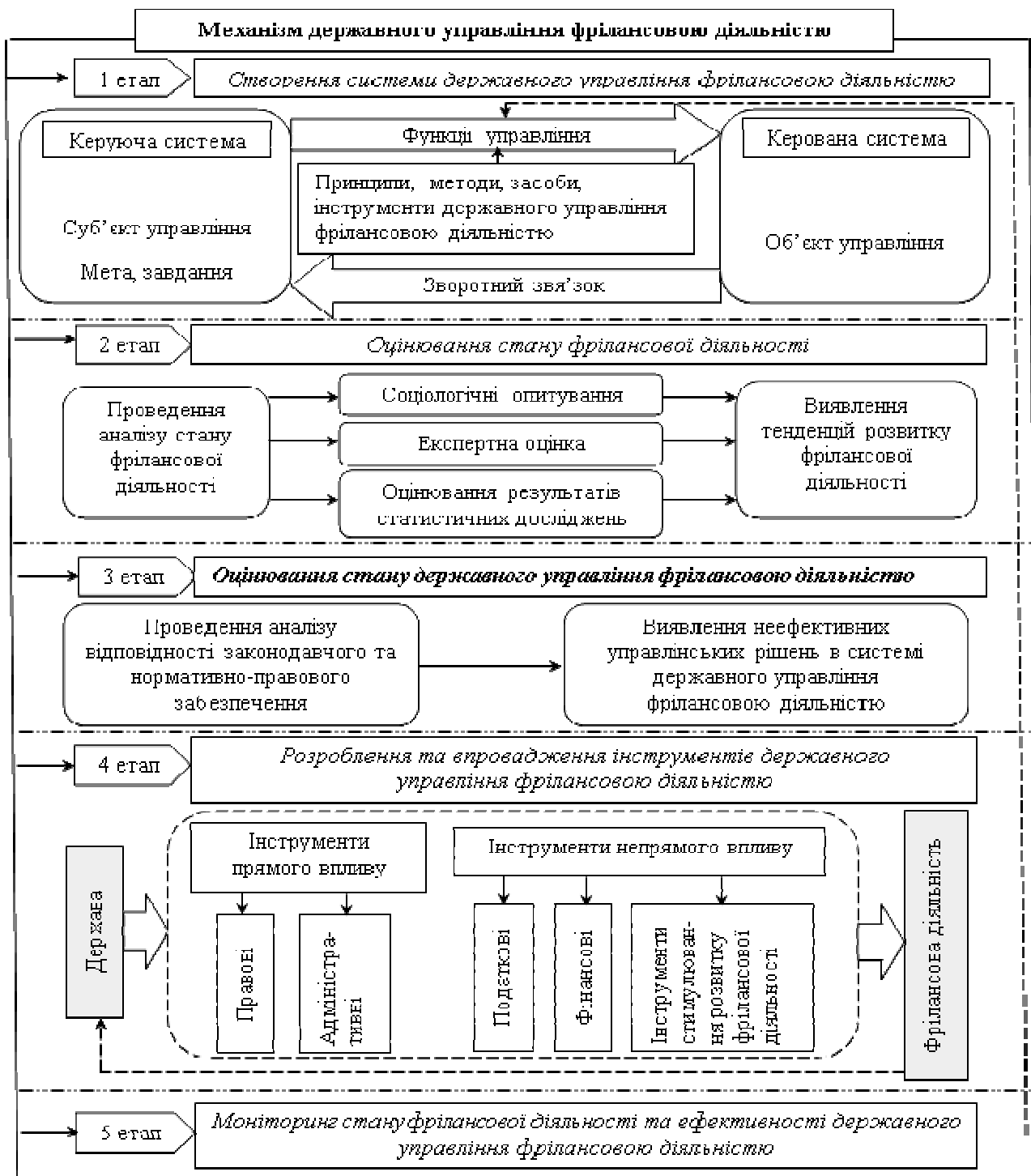

Рис. 1. Механізм державного управління фрілансовою діяльністю

Джерело: розроблено автором

Критеріями ефективного державного управління фрілансовою діяльністю є: забезпечення усіх державних гарантій, тобто соціальних гарантій, захисту прав фрілансерів, створення сприятливих умов для розвитку фрілансової діяльності, зниження кількості «перешкод» зі сторони органів державної влади, забезпечення відповідної нормативно-правової бази та спрощеної системи оподаткування фрілансової діяльності тощо.

Реалізація функцій та завдань державного управління фрілансовою діяльністю потребує визначення та застосування методів та інструментів державного управління, спрямованих на забезпечення реалізації поставлених завдань та цілей [12, с. 90]. Особливостями методів державного управління фрілансовою діяльністю є те, що зміст даних методів спрямований на фрілансерів та потенційних фрілансерів, а також вони містять пріоритети та елементи стратегії держави, оскільки спрямовані безпосередньо на досягнення цілей розвитку держави.

2 етап. Оцінювання стану фрілансової діяльності.

Для здійснення ефективного державного управління фрілансовою діяльністю необхідним етапом є проведення комплексного оцінювання стану, виявлення тенденцій розвитку фрілансової діяльності, визначення проблем та перешкод розвитку даного виду діяльності для подальшого їх усунення тощо.

Оцінювання стану фрілансової діяльності можливо здійснювати такими методами:

- соціологічні опитування фрілансерів, замовників фріланс-послуг;
- експертна оцінка стану фрілансової діяльності;
- аналізування результатів статистичних досліджень.

Найбільш точним методом є аналізування результатів статистичних досліджень, однак на сьогодні він є неможливим, оскільки методика проведення статистичних досліджень в Україні не дозволяє виділити фрілансерів як окрему підгрупу самозайнятих. За умов відсутності необхідних статистичних даних на початкових етапах створення системи державного управління фрілансовою діяльністю для оцінювання її стану доцільно використовувати методи соціологічних опитувань та експертних оцінок, які дозволять виявити тенденції розвитку, методи, принципи, недоліки державного управління тощо.

3 етап. Оцінювання стану державного управління фрілансовою діяльністю.

Законодавче та нормативно-правове забезпечення є ключовим фактором для здійснення ефективного державного управління. Тому доцільним є проведення аналізу відповідності законодавчого та нормативно-правового забезпечення у сфері фрілансової діяльності до сучасних принципів та умов ведення фрілансової діяльності. Результатом оцінювання стану державного управління фрілансовою діяльністю повинно бути визначення шляхів підвищення ефективності вкладених державою коштів у розвиток даного виду діяльності та його вплив на макроекономічні показники.

4 етап. Розроблення та впровадження інструментів державного управління фрілансовою діяльністю.

В Україні на даний час немає програми розвитку фрілансової діяльності, зорієнтованої на визначення заходів, спрямованих на створення сприятливих умов для розвитку та підвищення рівня легалізації фрілансу.

Для ефективного державного управління фрілансовою діяльністю необхідно застосовувати інструменти прямого та непрямого впливу. Зокрема, податкові інструменти регулювання фрілансу, як і будь-якого іншого виду підприємницької діяльності, є достатньо ефективними при зваженому їх використанні. Податковий тиск у вигляді необхідності ведення бухгалтерської звітності та подання звітів, значні обсяги податків та негнучка система сплати податкових платежів спричиняє низький рівень легалізації фрілансової діяльності. З метою розвитку фрілансової діяльності та підвищення рівня легалізації необхідно розробити та впровадити стимулювальну політику, яка має включати систему заходів та податкових пільг для досягнення позитивного економічного та соціального ефекту від розвитку фрілансової діяльності.

Ми пропонуємо наступні податкові пільги для фрілансерів:

- нульова ставка оподаткування фрілансової діяльності в період навчання, перепідготовки або підвищення кваліфікації. Особливості фрілансу як виду діяльності надають можливість працювати за вільним графіком та самостійно обирати тривалість, кількість робочих днів тощо. Виходячи з цього, фріланс простіше поєднувати із навчанням, ніж працю за наймом. З метою стимулювання молоді до розвитку фрілансової діяльності за умов значних витрат часу на навчання, що ускладнює можливість здійснювати фрілансову діяльність в режимі повної зайнятості доцільно скасувати будь-яке податкове навантаження на фрілансерів, які навчаються на денній формі навчання, проходять перепідготовку або підвищення кваліфікації;

- нульова ставка оподаткування фрілансової діяльності при нижчому рівні доходу фрілансера від мінімальної заробітної плати. Така податкова пільга допоможе мотивувати потенційних фрілансерів починати таку діяльність, оскільки фрілансери на початку свої діяльності не отримують значних доходів. Щоб отримувати постійні доходи фрілансеру спочатку необхідно сформувати портфоліо, отримати рейтинг на інтернет-біржі, сформувати початкову базу замовників, визначити для себе систему вибору проектів та замовників тощо. Даний процес може займати різний період часу. Тому не доцільно впроваджувати дану пільгу на конкретний термін від початку діяльності. Нульова ставка оподаткування в даному випадку дозволить фрілансерам розпочинати фрілансову діяльність без трудощів процесу оподаткування до того часу, поки рівень їх доходів не буде вищим за мінімальну заробітну плату, встановлену державою.

Отже, податкові інструменти мають використовуватись максимально лояльно до «фрілансерів-початківців», а для фрілансерів з вищим рівнем доходу бути максимально простими та гнучкими, не створювати значних перешкод для офіційно зареєстрованих фрілансерів, як суб'єктів господарювання. Ефективна та проста система оподаткування дозволить підвищити рівень легалізації фрілансової діяльності.

Державний контроль за цінами є недоцільним, оскільки ціни на послуги фрілансерів формуються за умов чистої конкуренції. Замовник має можливість вибрати саме того фрілансера, який відповідає його вимогам як за ціною, так і за відповідною кваліфікацією, не залежно від країни чи

місця проживання фрілансера. Ідентично фрілансер самостійно обирає з яким замовником йому співпрацювати. За умов відсутності будь-яких територіальних обмежень, на світовому ринку фрілансу спостерігається чиста конкуренція, оскільки як фрілансерів, так і замовників у світі є значна кількість. Відповідно регулювання цін за даних умов з сторони держави є недоцільним.

5 етап. Моніторинг стану фрілансової діяльності та ефективності державного управління.

Одним із найважливіших етапів державного управління фрілансовою діяльністю є здійснення постійного моніторингу, який спрямований на забезпечення контролю за виконанням Програми розвитку фрілансової діяльності, своєчасне виявлення відхилень від визначеного плану дій та заходів, недоліків у процесі управління, а також змін тенденцій розвитку фрілансової діяльності та їх прогнозування. Відповідно, у формі зворотного зв'язку моніторинг забезпечує здійснення регулювання державного управління фрілансовою діяльністю на основі виявлених недоліків.

Результатом ефективної реалізації даного комплексного механізму будуть ефективно державне управління та обґрунтовані управлінські рішення щодо фрілансової діяльності.

Висновки з даного дослідження. Нами запропоновано механізм державного управління фрілансовою діяльністю, який складається з таких етапів: створення системи державного управління, оцінювання стану фрілансу, оцінювання стану державного управління, розроблення та впровадження інструментів державного управління, моніторинг стану та ефективності державного управління фрілансовою діяльністю. Функціонування даного механізму із забезпеченням необхідних передумов (внесення змін у закони та нормативно-правові акти тощо) дозволить ефективно впроваджувати елементи системи державного управління фрілансовою діяльністю. Також ми рекомендуємо внести відповідні зміни до нормативної бази ведення статистики або проведення періодичних статистичних спостережень за фрілансовою діяльністю. Внесення таких змін забезпечить необхідні результати статистичних дослідження для більш якісного оцінювання стану державного управління фрілансовою діяльністю та її розвитку.

Перспективами подальших розробок у даному напрямку є розроблення системи показників для визначення тенденцій розвитку фрілансової діяльності та його вплив на макроекономічні показники країни.

Література

1. John W. Boudreau. The Human Capital "Impact" on e-Business: The Case of Encyclopedia Britannica / John W. Boudreau, Benjamin Dunford, Peter M. Ramstad // Ithaca, NY: Cornell University, School of Industrial and Labor Relations, Center for Advanced Human Resource Studies. - Working Paper #00-05, 2000. – pp. 1-35.
2. Kitching J. Defining and estimating the size of the UK freelance workforce [Electronic resource] / J. Kitching, D. Smallbone // A Report for the Professional Contractors Group. – October, 2008. – P. v-x; 1-46. – Access mode: http://www.pcg.org.uk/cms/documents/POLICY_AND_CAMPAGNS/research/Defining_and_estimating_the_size_of_the_freelance_workforce-FULL_REPORT.pdf
3. Skybinskyi O. Freelancers in Ukraine: characteristics and principles of their activity / O. Skybinskyi, N. Solyarchuk // Econtechmod. An international quarterly journal. – 2014. – Vol. 03, No. 1. – P. 89-95.
4. Афонін Е.А. Експортоорієнтована сфера послуг – новий вектор економічного зростання України? / Е.А. Афонін, С.Л. Благодєлева-Вовк // Український соціум. – 2012. – № 4(43). – С. 141-160.
5. Барінов В.В. Державне регулювання економіки : навч. посібник / В.В. Барінов, Г.І. Скорик. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 460 с.
6. Бражко О.В. Державне регулювання зайнятості населення в умовах соціально-економічного розвитку України : монографія / О.В. Бражко. – Запоріжжя : КПУ, 2009. – 200 с.
7. Іжа М.М. Механізми державного управління соціальним захистом: стан та функціональне вдосконалення : монографія / М.М. Іжа, О.Б. Семічастна. – Одеса: ВМВ, 2013. – 296 с.
8. Тенденции развития фрилансовой деятельности в условиях глобализации / [Кузьмин О.Е., Фещур Р.В., Скибинский А.С., Солярчук Н.Ю.] // Экономика и предпринимательство. – М., 2014. – № 5 (ч.1). – С. 55-59.
9. Кузьмін О.Є. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навчальний посібник / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник ; 2-е вид. доп. і перероб. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2003. – 352 с.
10. Ринок праці та зайнятість населення: проблеми теорії та виклики практики : кол. моногр. / Ред.-координатор М.В. Туленков. – К. : ІПК ДСЗУ, 2010. – 363 с.
11. Скибінський О.С. Принципи державного управління фрілансовою діяльністю / Скибінський О.С., Солярчук Н.Ю. // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених «Управління економічними процесами на макро- і мікрорівні: проблеми та перспективи вирішення» (Львів, 11-12 квітня 2014 р.) – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – С. 276-278.
12. Снігова О.Ю. Механізм державного та регіонального управління соціальною безпекою / О.Ю. Снігова // Стратегічні пріоритети. - 2007- №2 (3). - С. 87-92.

References

1. John W. Boudreau, Benjamin Dunford, Peter M. Ramstad (2000), The Human Capital "Impact" on e-Business: The Case of Encyclopedia Britannica, Ithaca, NY: Cornell University, School of Industrial and Labor Relations, Center for Advanced Human Resource Studies. - Working Paper #00-05, 2000. – pp. 1-35.

2. Kitching J., Smallbone D. (2008), "Defining and estimating the size of the UK freelance workforce", A Report for the Professional Contractors Group. – October, 2008. – P. v-x; 1-46, available at: http://pcg.org.uk/cms/documents/POLICY_AND_CAMPAIGNS/research/Defining_and_estimating_the_size_of_the_freelance_workforce-FULL_REPORT.pdf
3. Skybinskyi O. Solyarchuk N. (2014), Freelancers in Ukraine: characteristics and principles of their activity / O. Skybinskyi, // *Econtechmod. An international quarterly journal.* - Vol. 03, No. 1. – P. 89-95.
4. Afonin, E.A. and Blahodyelyeva-Vovk, S.L. (2012), "Export-oriented services - a new vector of Ukraine's economic growth?", *Ukrayinskyi sotsium*, no. 4(43), pp. 141-160.
5. Barinov, V.V. and Skoryk, H.I. (2012), *Derzhavne rehuliuвання ekonomiky* [Government Regulation in the Economy], tutorial, Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, Lviv, Ukraine, 460 p.
6. Brazhko, O.V. (2009), *Derzhavne rehuliuвання zainiatosti naseleння v umovakh sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy* [Government regulation of employment in conditions of social-economic development of Ukraine], monograph, KPU, Zaporizhzhia, Ukraine, 200 p.
7. Izha, M.M. and Semichastna, O.B. (2009), *Mekhanizmy derzhavnogo upravlinnia sotsialnym zakhystom: stan ta funktsionalne vdoskonalennia* [Mechanisms of state management of social protection, and operational improvement], monograph, VMV, Odesa, Ukraine, 296 p.
8. Kuzmin, O.E., Feshchur, R.V., Skibinskiy, A.S. and Solyarchuk, N.Yu. (2014), "Trends of freelance development in terms of globalization", *Ekonomika i predprinimatelstvo*, no. 5 (part 1), pp. 55-59.
9. Kuzmin, O.E. and Melnyk, O.H. (2003), *Teoretychni ta prykladni zasady menedzhmentu* [Theoretical and applied principles of management], textbook, «Intelekt-Zakhid», Lviv, Ukraine, 352 p.
10. Tulenkov, M.V. etc. (2010), *Rynok pratsi ta zaynyatist naseleння: problemy teorii ta vyklyky praktyky* [Labour Market and Employment: Problems of Theory and Practice Challenges] monograph, IPK DSZU, Kyiv, Ukraine, 363 p.
11. Skybinskyi, O.S. and Soliarchuk, N.Yu. (2014), "Principles of freelance state administration", *Materialy IV Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi internet-konferentsiyi molodykh vchenykh «Upravlinnya ekonomichnymy protsesamy na makro- i mikrorivni: problemy ta perspektyvy vyrishennya»* [Management of microeconomics and macroeconomics: problems and perspectives of their liquidation] (Lviv, 11-12 April 2014), Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, pp. 276-278.
12. Snihova, O.Yu. (2007), "The mechanism of state and regional management of social safety", *Stratehichni priorytety*, no. 2 (3), pp. 87-92.

УДК 339.923:061.1ЄС:615.1

Троненко Н.І.,
аспірантка* кафедри європейської інтеграції
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана»

МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ПОЛІТИЦІ ПРИХОВАНОГО ВПЛИВУ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ТНК У ЄС

Tronenko N.I.,
*graduate student of the department of european integration
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

MECHANISMS OF RESISTANCE TO HIDDEN POLITICAL INFLUENCE OF THE PHARMACEUTICAL TNCs IN THE EU

Постановка проблеми. Сучасні процеси транснаціоналізації, набуваючи глобального виміру, отримують можливість переміщення із країни до країни з великою швидкістю. ТНК, як головні носії процесу транснаціоналізації, стають «двигунами світової економіки». Як зазначають вчені, ТНК приймають участь у кожному значному процесі в світовій економіці, спричиняючи його появу або регулюючи його протікання. Володіючи величезним науково-виробничим і ринковим потенціалом, ТНК мають можливість впливати на інтереси країн і регіонів світу, спричиняючи в них вагомні структурні зрушення. При цьому, вони приймають пряму або опосередковану участь не тільки у світових економічних, а також політичних процесах, що ставить перед необхідністю дослідження ТНК на рівні із державами та міжнародними організаціями. Звичайно, що аспект глобальної могутності ТНК не завжди може розглядатися з позитивної сторони. Так, наприклад, фармацевтичне лобі в політичних рішеннях ЄС може сприяти розширенню доступу компаній на ринки до країн поза межами ЄС через торгові угоди, але в той же час – створити негативний вплив на

* Науковий керівник: Татаренко Н.О. – к.е.н., професор